Archelaos

Testimonia DK 60 A

A 1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum II, 16-17 Marcovich

᾿Αρχέλαος ᾿Αθηναῖος ἢ Μιλήσιος, πατρὸς ᾿Απολλοδώρου, ὡς δέ τινες, Μίδωνος, μαθητὴς ᾿Αναξαγόρου, διδάσκαλος Σωκράτους· {οὗτος πρῶτος ἐκ τῆς ᾿Ιωνίας τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν μετήγαγεν ᾿Αθήναζε,} καὶ ἐκλήθη φυσικός, παρὸ καὶ ἔληξεν ἐν αὐτῶι ἡ φυσικὴ φιλοσοφία, Σωκράτους τὴν ἠθικὴν εἰσαγαγόντος. ἔοικεν δὲ καὶ οὗτος ἅψασθαι τῆς ἠθικῆς. καὶ γὰρ περὶ νόμων πεφιλοσόφηκεν καὶ καλῶν καὶ δικαίων παρ᾿ οὗ λαβὼν Σωκράτης τῶι αὐξῆσαι εἰς τὸ [ἄκρον] εὑρεῖν ὑπελήφθη. ἔλεγε δὲ δύο αἰτίας εἶναι γενέσεως, θερμὸν καὶ ψυχρόν· καὶ τὰ ζῶια ἀπὸ τῆς ἰλύος γεννηθῆναι καὶ τὸ δίκαιον εἶναι καὶ τὸ αἰσχρὸν οὐ φύσει, ἀλλὰ νόμωι.

(17) ὁ δὲ λόγος αὐτῶι οὕτως ἔχει.

τηκόμενόν φησι τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, καθὸ μὲν εἰς τὸ [κάτω διὰ τὸ] πυρῶδες συνίσταται, ποιεῖν γῆν· καθὸ δὲ περιρρεῖ, ἀέρα γεννᾶν. ὅθεν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ὁ δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς περιφορᾶς κρατεῖται. γεννᾶσθαι δέ φησι τὰ ζῶια ἐκ θερμῆς τῆς γῆς καὶ ἰλὺν παραπλησίαν γάλακτι οἷον τροφὴν ἀνιείσης· οὕτω δὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι. πρῶτος δὲ εἶπε φωνῆς γένεσιν τὴν τοῦ ἀέρος πλῆξιν. τὴν δὲ θάλατταν ἐν τοῖς κοίλοις διὰ τῆς γῆς ἠθουμένην συνεστάναι. μέγιστον τῶν ἄστρων τὸν ἥλιον, καὶ τὸ πᾶν ἄπειρον.

γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς ᾿Αρχέλαοι· ὁ χωρογράφος τῆς ὑπὸ ᾿Αλεξάνδρου πατηθείσης γῆς, ὁ τὰ ᾿Ιδιοφυῆ ποιήσας, ἄλλος τεχνογράφος ῥήτωρ.

A 2 = *Súda*, s. v. ᾿Αρχέλαος

᾿Αρχέλαος ᾿Απολλοδώρου ἢ Μίδωνος Μιλήσιος φιλόσοφος φυσικὸς τὴν αἵρεσιν κληθείς, ὅτι ἀπὸ ᾿Ιωνίας πρῶτος τὴν φυσιολογίαν ἤγαγεν, ᾿Αναξαγόρου μαθητὴς

τοῦ Κλαζομενίου, τοῦ δὲ μαθητὴς Σωκράτης, οἱ δὲ καὶ Εὐριπίδην φασίν. συνέταξε δὲ Φυσιολογίαν καὶ ἐδόξαζε τὸ δίκαιον καὶ αἰσχρὸν οὐ φύσει εἶναι, ἀλλὰ νόμωι. συνέταξε καὶ ἄλλα τινά.

A 3 /1= Porfyrios, Historia philosophiae fr. 12 Nauck[2]; p. 11, 23
ἐλέγετο δὲ περὶ αὐτοῦ (Sókratés) ὡς ἄρα παῖς ὢν οὐκ εὖ βιώσειεν οὐδὲ εὐτάκτως ... ἤδη δὲ περὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη (452 BC) προσελθεῖν αὐτῶι ᾿Αρχέλαον, τὸν ᾿Αναξαγόρου μαθητήν, φάσκοντα ἐραστὴν εἶναι· τὸν δὲ Σωκράτην οὐκ ἀπώσασθαι τὴν ἔντευξίν τε καὶ ὁμιλίαν τὴν πρὸς τὸν ᾿Αρχέλαον, ἀλλὰ γενέσθαι παρ᾿ αὐτῶι ἔτη συχνά. καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ ᾿Αρχελάου προτραπῆναι ἐπὶ τὰ φιλόσοφα.

A 3 /2 = *Súda*, s. v. Σωκράτης
᾿Αριστόξενος (fr. 25 FHG II, 280) δὲ ᾿Αρχελάου πρῶτον αὐτὸν διακοῦσαι λέγει· γεγονέναι δὲ αὐτοῦ καὶ παιδικά.

A 3 /3 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum II, 23
῎Ιων δὲ ὁ Χῖος (fr. 73 Köpke) καὶ νέον ὄντα εἰς Σάμον σὺν ᾿Αρχελάωι ἀποδημῆσαι.

A 4 = Hippolytos, Refutatio I, 9, 1-6 Marcovich
(1) ᾿Αρχέλαος τὸ μὲν γένος ᾿Αθηναῖος, υἱὸς δὲ ᾿Απολλοδώρου. οὗτος ἔφη τὴν μίξιν τῆς ὕλης ὁμοίως ᾿Αναξαγόραι τάς τε ἀρχὰς ὡσαύτως. οὗτος δὲ τῶι νῶι ἐνυπάρχειν τι εὐθέως <τῶι> μῖγμα<τι>.
(2) εἶναι <δ᾿> ἀρχὴν τῆς κινήσεως <τὸ> ἀποκρίνεσθαι ἀπ᾿ ἀλλήλων τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ μὲν θερμὸν κινεῖσθαι, τὸ δὲ ψυχρὸν ἠρεμεῖν·
τηκόμενον δὲ τὸ ὕδωρ εἰς μέσον ῥεῖν, ἐν ὧι <καὶ> κατακαιόμενον ἀέρα γίνεσθαι καὶ γῆν, ὧν τὸ μὲν ἄνω φέρεσθαι, τὸ δὲ ὑφίστασθαι κάτω.
(3) τὴν μὲν οὖν γῆν ἠρεμεῖν καὶ <ψυχρὰν> γενέσθαι διὰ ταῦτα, κεῖσθαι δ᾿ ἐν μέσωι οὐδὲν μέρος οὖσαν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ παντός. <τὸν δ᾿ ἀέρα> † ἐκδεδομένον ἐκ τῆς

πυρώσεως, ἀφ᾽ οὗ πρῶτον ἀποκαιομένου τὴν τῶν ἀστέρων εἶναι φύσιν, ὧν μέγιστον μὲν ἥλιον, δεύτερον δὲ σελήνην, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν ἐλάττω τὰ δὲ μείζω.

(4) ἐπικλιθῆναι δὲ τὸν οὐρανόν φησι καὶ οὕτως τὸν ἥλιον ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι φῶς καὶ τόν τε ἀέρα ποιῆσαι διαφανῆ καὶ τὴν γῆν ξηράν. λίμνην γὰρ εἶναι τὸ πρῶτον, ἅτε κύκλωι μὲν οὖσαν ὑψηλήν, μέσον δὲ κοίλην. σημεῖον δὲ φέρει τῆς κοιλότητος, ὅτι ὁ ἥλιος οὐχ ἅμα ἀνατέλλει τε καὶ δύεται πᾶσιν, ὅπερ ἔδει συμβαίνειν, εἴπερ ἦν ὁμαλή.

(5) περὶ δὲ ζώιων φησίν, ὅτι θερμαινομένης τῆς γῆς τὸ πρῶτον ἐν τῶι κάτω μέρει, ὅπου τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐμίσγετο, ἀνεφαίνετο τά τε ἄλλα ζῶια πολλὰ καὶ <οἱ> ἄνθρωποι, ἅπαντα τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντα ἐκ τῆς ἰλύος τρεφόμενα – ἦν δὲ ὀλιγοχρόνια –· ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἡ ἐξ ἀλλήλων γένεσις συνέστη.

(6) καὶ διεκρίθησαν ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ἄλλων <ζώιων> καὶ ἡγεμόνας καὶ νόμους καὶ τέχνας καὶ πόλεις καὶ τὰ ἄλλα συνέστησαν. νοῦν δὲ λέγει πᾶσιν ἐμφύεσθαι ζώιοις ὁμοίως. χρῆσθαι γὰρ ἕκαστον <τῶι νῶι, ὥσπερ> καὶ, τῶι σώματι <ὅσω>, τὸ μὲν βραδυτέρως, τὸ δὲ ταχυτέρως.

A 5 = Simplikios, In Physica 27, 23

καὶ ᾽Αρχέλαος ὁ ᾽Αθηναῖος, ὧι καὶ Σωκράτη συγγεγονέναι φασὶν ᾽Αναξαγόρου γενομένωι μαθητῆι, ἐν μὲν τῆι γενέσει τοῦ κόσμου καὶ τοῖς ἄλλοις πειρᾶταί τι φέρειν ἴδιον, τὰς ἀρχὰς δὲ τὰς αὐτὰς ἀποδίδωσιν ἅσπερ ᾽Αναξαγόρας. οὗτοι μὲν οὖν ἀπείρους τῶι πλήθει καὶ ἀνομογενεῖς τὰς ἀρχὰς λέγουσι τὰς ὁμοιομερείας τιθέντες ἀρχάς.

A 5a = Héfaisteión Gramm., Enchiridion de metris 3, 20 Consbruch

τὸ τοῦ ᾽Αρχελάου ὄνομα Σοφοκλῆς ἐν ταῖς ἐλεγείαις οὐκ ᾤιετο ἐγχωρεῖν οὔτε εἰς ἔπος οὔτε εἰς ἐλεγεῖον· φησὶ γοῦν „᾽Αρχέλεως· ἦν γὰρ σύμμετρον ὧδε λέγειν.“

A 6 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 14, 2

᾿Αρχέλαος δὲ ὁ ᾿Αθηναῖος τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικόν [μετῆρχετο].

A 7 /1= Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos IX, 360, 6

᾿Αρχέλαος ὁ ᾿Αθηναῖος, Σωκράτους δὲ καθηγητής (...) ἀέρα (πάντων εἶναι ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον).

A 7 /2 = Aetios, Placita philosophorum I, 3, 6 (Dox. 280)

᾿Αρχέλαος᾿Απολλοδώρου ᾿Αθηναῖος ἀέρα ἄπειρον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν. τούτων δὲ τὸ μὲν εἶναι πῦρ τὸ δ᾿ ὕδωρ.

A 8 = Hermiás, Irrisio gentilium philosophorum 11, 1 (Dox. 653)

Καὶ μὴν οὐκ ἐπιτρέπει τούτοις εὐδοκιμεῖν ᾿Αρχέλαος ἀποφαινόμενος τῶν ὅλων ἀρχὰς θερμὸν καὶ ψυχρόν.

A 9 = Epifanios, Adversus haereses III, 2, 9 (Dox. 590,1)

᾿Αρχέλαος ὁ ᾿Απολλοδώρου, κατὰ δέ τινας Μίλτωνος (᾿Αθηναῖος δὲ ἦν φυσικός) ἐκ γῆς τὰ πάντα λέγει γεγενῆσθαι. αὕτη γὰρ ἀρχὴ τῶν ὅλων ἐστίν, ὥς φησι.

A 10 = Augustinus, De civitate dei VIII, 2 (Dox. 174)

Anaxagorae successit auditor eius Archelaus. etiam ipse de particulis inter se similibus [ὁμοιομέρειαι] quibus singula quaeque fierent ita putavit constare omnia, ut inesse etiam mentem diceret, quae corpora aeterna, id est illas particulas, coniungendo et dissipando ageret omnia.

A 11 = Kléméns Alexandrijský, Protrepticus 5, 66

Τῶν δὲ ἄλλων φιλοσόφων ὅσοι τὰ στοιχεῖα ὑπερβάντες ἐπολυπραγμόνησάν τι ὑψηλότερον καὶ περιττότερον, οἳ μὲν αὐτῶν τὸ ἄπειρον καθύμνησαν, ὡς

᾿Αναξίμανδρος (Μιλήσιος ἦν) καὶ ᾿Αναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ ὁ ᾿Αθηναῖος ᾿Αρχέλαος. Τούτω μέν γε ἄμφω τὸν νοῦν ἐπεστησάτην τῇ ἀπειρίᾳ.

A 12 = Aetios, Placita philosophorum I, 7, 14 (Dox. 302)
᾿Αρχέλαος ἀέρα καὶ νοῦν τὸν θεόν, οὐ μέντοι κοσμοποιὸν τὸν νοῦν.

A 13 = Aetios, Placita philosophorum II, 1, 3 (Dox. 327)
᾿Αναξίμανδρος, ᾿Αναξιμένης, ᾿Αρχέλαος (...) ἀπείρους κόσμους ἐν τῶι ἀπείρωι κατὰ πᾶσαν περιαγωγήν.

A 14 /1 = Aetios, Placita philosophorum II, 4, 5 (Dox. 331)
᾿Αρχέλαος ὑπὸ θερμοῦ καὶ ἐμψυχίας συστῆναι τὸν κόσμον.

A 14 /2 = Aetios, Placita philosophorum II, 4, 6
᾿Αναξίμανδρος (...) ᾿Αρχέλαος (...) φθαρτὸν τὸν κόσμον.

A 15 = Aetios, Placita philosophorum II, 13, 6 (Dox. 342)
᾿Αρχέλαος μύδρους ἔφησεν εἶναι τοὺς ἀστέρας, διαπύρους δέ.

A 16 = Aetios, Placita philosophorum III, 3, 5 (Dox. 368)
[Περὶ βροντῶν ἀστραπῶν κεραυνῶν πρηστήρων τυφώνων·] (post Anaxagoras A 84 /2)
᾿Αρχέλαος ταὐτὸ λέγει παρατιθεὶς τὸ τῶν διαπύρων λίθων καθιεμένων εἰς ψυχρὸν ὕδωρ πάθος.

A 16a = Seneca, Naturales Quaestiones 6, 12,1-2
Archilochos antiquitatis diligens ait ita venti in concava terrarum deferuntur deinde, ubi iam omnia spatia plena sunt et in quantum aer potuit densatus est, is qui supervenit spiritus priorem premit et elidit ac frequentious plagis primo cogit, deinde proturbat tunc ille quaerens locum omnes augustias dimovet et claustra sua conatur effringere: sic evenit ut terrae spiritu luctante et

fugam quaerente moveantur. itaque cum terrae motus futurus est, praecedit aeris tranquillitas et quies, videlicet quia vis spiritus quae concitare ventos solet, in inferna sede retinetur.

A 17 = Aetios, Placita philosophorum IV, 3, 2 (Dox. 387)
᾿Αναξιμένης, ᾿Αναξαγόρας, ᾿Αρχέλαος ... ἀερώδη [τὴν ψυχὴν ὑποτίθενται].

A 18 = Ióannés Filoponos, De anima 71, 17 Hayd.
ὅσοι, φησίν, εἰρήκασιν τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ νοῦ κεκινῆσθαι, καὶ οὗτοι ἐοίκασιν οἰκεῖον εἶναι λέγειν τῆι ψυχῆι τὸ κινεῖν· ὧν ἐστι καὶ ᾿Αρχέλαος.